

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi*

Emine Akbulut¹

Halil İbrahim Sağlam²

Özet

Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evreni 2009–2010 öğretim yılında Düzce ilinde görev yapan 1257 sınıf öğretmenidir. Örneklemi ise bu evrenden basit tesadüfi örnekleme yoluyla seçilmiş 307 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada, Kişisel Bilgi Formu ile Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde .05 anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin cinsiyet, medeni durum, mesleği isteyerek seçip seçmeme, mesleklerinden memnun olup olmama durumuna göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla, ilişkisiz örneklemler için t testi yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin mesleki kıdem, çalıştıkları yerleşim yerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklemler için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadın sınıf öğretmenlerin empatik eğilim puan ortalaması, erkek sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puan ortalamasından yüksek olduğu görülmüştür. Medeni durum, mesleki kıdem, çalıştıkları yerleşim yeri, mesleği isteyerek seçip seçmeme durumu, mesleklerinden memnun olup olmama durumu ile empatik eğilim puan ortalamaları arasında istatistikî olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim, empatik eğilim, sınıf öğretmeni.

* Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

¹ Yunus Emre İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni, Kocaeli. akbulut2011@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi, Sakarya. hsaglam@sakarya.edu.tr

An investigation on levels of the emphatic tendencies of classroom teachers*

Emine Akbulut¹
Halil İbrahim Sağlam²

Abstract

The purpose of this research study is to investigate the empathic tendencies of classroom teachers according to some certain variables. Total field under survey is 1257 classroom teachers working in Düzce Province in 2009-2010. Samples consist of 307 classroom teachers, gathered through basic random sampling in the field under survey. Personal Information Form and Empathic Tendency Scale is used in the research. .05 statistical significance level is observed in the analysis of the data. A t-test method is applied for independent samples in order to determine whether the empathic tendencies of primary school classroom teachers change in relation to gender, civil status, willingness to choose to become classroom teacher, satisfaction from their job. One-Way Anova analysis is applied for independent samples in order to determine whether the empathic tendencies of primary school classroom teachers change in relation to length of service, where they live. Results show that gender has a statistically significant effect on the empathic tendencies of primary school classroom teachers. The average point of female classroom teachers' empathic tendencies is observed higher than male teachers' empathic tendencies. Results show that civil status, willingness to choose to become classroom teacher, satisfaction from their job, length of service and where they live have no statistically significant effect on the empathic tendencies of primary school classroom teachers.

Keywords: Primary education, empathic tendency, classroom teacher.

* Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

¹ Yunus Emre İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni, Kocaeli. akbulut2011@yahoo.com

² Yrd. Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Öğretim Üyesi, Sakarya. hsaglam@sakarya.edu.tr

1.Giriş

Dünyanın her yerinde, kültür seviyesi ne olursa olsun, bir toplumun en değerli kurumları okulları, en değerli elemanları ise öğretmenleridir. Toplumun diğer bütün kurumlarının işleyişinde mutlaka öğretmenin ve okulun etkisi söz konusudur. Her bakımdan iyi yetiştirilmiş, yüksek yetenekli, kişiliği şekillendirmede sevgi ve saygının gücüne inanmış, fedakâr öğretmenlere sahip olan milletler, şanslı milletlerdir ve böyle milletlerin geleceği mutlaka aydınlıktır (Korkmaz, 2008). Kuşkusuz, ilkokuldan üniversiteye kadar eğitimin her aşaması önemlidir. Tüm aşamalarda eğitim faaliyetini yürüten eğitimcilerin etkili olmak gibi zorunlulukları vardır. Fakat temel bilgi ve becerilerin öğrenildiği, daha karmaşık öğrenmelerin alt yapısının olduğu ve her şeyden önce öğrenmeye karşı bir tutumun olduğu ilköğretim yılları daha bir önem kazanmaktadır. Pek çok araştırmacı bu yıllardaki yaşantının önemine, öğretmenin etkili veya etkisiz olmasının ne kadar ciddi sonuçlar doğurabileceğine dikkat çekmektedir (Tatar, 2004).

Öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için bu sürecin aktörleri olan öğretmenlerin ve öğrencilerin arasında özel bir ilişkinin kurulması gerekir. Bir başka deyişle öğretmen öğrenci arasında bir tür özel bağ kurulmalıdır. Bu özel bağ ancak empati ile gerçekleştirilebilir. Empatik düşünce ve davranış da öğretmenin insancıl, içten ve öğrenciye önem veren bir kişi olarak görülmesini sağlayabilir (Aydın, 2009). Öğretmen öğrencisinin içinde bulunduğu durumu, kendisini öğrencisinin yerine koyarak anlayabilir. Öğrencisinin yüz ifadesine, konuşma tarzına, sözlerinin içeriğine, fiziksel görünüşüne ve vücut hareketlerine dikkat eden ve onun yerindeymişçesine onun ne hissettiğini ona aktaran öğretmen empatik davranabilmektedir (Ercoşkun, 2005). Öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerini onların yerine koyup onların neler hissettiklerini anlamaya çalıştığını fark ettiklerinde, kendilerini öğretmenlerine daha yakın hisseder, onlara güvenir, onları sever ve hatta onlardan etkilenirler. Basitçe ifade edilecek olursa, öğrenciler öğretmenlerinin kendilerini anlamaya çalıştığını, onları sevdiğini fark edince hem öğretmenlerini daha çok sevmekte hem de okul başarılarında bir artış olması beklenmektedir (Kuzgun, 2006). Öğretmenlerin öğrencilere yardım etmesi gerektiği açık olduğundan öğretmenlerin öğrencilerle olan ilişkilerinde daha sağlıklı iletişim kurmak için empatik iletişimi bir tutum haline getirmesi gerekmektedir (Pala, 2008). Empatik anlayışın hâkim olduğu bir sınıfta öğretmenin, öğrencileri kendi bakış açısı doğrultusunda yönlendirmeden, kendi subjektif

dünyasındaki görüşlerini öğrencilere empoze etmeden her bir öğrenciyi olduğu gibi içtenlikle kabul etmesi beklenir (Murat ve diğ., 2005).

Öğretmenlik mesleği diğer bazı mesleklerle karşılaştırıldığında, daha fazla empatik duygunun gelişmiş olmasını gerektirmektedir. Çünkü öğretmenlerin önemli rollerinden en önemlisi, öğrencilerle ilgilenerek, empatik ilişkiler kurarak, onların kişisel dünyalarına girerek olumlu ve güvenli bir sınıf atmosferi oluşturmaktır. Ancak böyle bir ortamda öğrencinin öğrenmeye aktif katılımı sağlanarak başarısının artması ve öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmesi beklenebilir. Öğrenciler öğretmenlerince duygularının önemsendiğini fark ettiklerinde, kendilerine değer verildiğini hissederek mutlu olurken; tersi durumlarda öğrenciler kendilerine değer verilmediği hissine kapılmaktadırlar (Pala, 2008). Öğretmenlerin empatik yaklaşımlarını içeren davranışları ile öğrenciye bir model olması, onların bu iletişim biçimini öğrenmelerini sağlayacağı gibi, öğrencilerin anlaşılmalardan kaynaklanan bir psikolojik sağlığa sahip olmalarına da katkıda bulunacaktır (Dilekmen, 1999).

Empatik eğilimler sadece sınıf iletişimini değil öğretmenin çevre ve diğer öğretmenlerle ilişkisini de etkilemektedir. Daha doyumlu ve nitelikli sosyal ilişkilerin ise, gerek öğretmenlerin performansında ve doyumunda gerekse bir eğitim kurumu olarak okulların işlevlerinin yerine getirilmesinde olumlu katkılar sağlar (Duru, 2002). Bu bağlamda okuldaki anne baba olarak nitelendirilen sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin bilinmesinin büyük önem taşıdığı düşünülmüştür. Bu nedenle, sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi araştırmanın temel amacı olarak belirlenmiştir. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, kıdem, çalıştığı yerleşim yeri, mesleği isteyerek seçip seçmeme ve mesleklerinden memnun olup olmama durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın modeli

Bu araştırma, tarama modellerinden *karşılaştırma türü ilişkisel tarama* ile yapılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir. Bu modellerde esas amaç, var olan durumu olduğu gibi betimlemektir. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modellerinde, en az iki değişken bulunup bunlardan birine göre gruplar oluşturularak diğer değişkene göre aralarında bir farklılaşma olup olmadığı incelenir (Karasar, 1994). Karşılaştırma türü ilişkisel tarama niteliğinde olan bu

araştırmada sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

2.2.Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2009–2010 öğretim yılında, Düzce Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi eğitim kurumlarında çalışan 1257 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini, evreni temsil edebileceği düşünülen resmi ilköğretim okullarından olasılıksız örnekleme biçimlerinden tesadüfi yöntemle (Karasar, 1994) seçilen 170’i kadın (%55) 137’si (%45) erkek olmak üzere toplam 307 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleri Tablo 1’de görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin kişisel özellikleri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	170	55
	Erkek	137	45
Medeni durum	Evli	215	70
	Bekar	92	30
Kıdem	1-10 yıl	153	50
	11-20 yıl	100	32
	21 yıl ve üzeri	54	18
Öğretmenin çalıştığı yerleşim yeri	Köy	91	30
	İlçe	72	23
	İl	144	47
Mesleği isteyerek seçme	Evet	229	75
	Hayır	78	25
Meslekten memnun olma	Evet	282	92
	Hayır	25	8

Tablo 1’de araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyeti, medeni durumu, kıdemi, çalıştıkları yerleşim yeri, mesleği isteyerek seçip seçmeme ve meslekten memnun olup olmama durumlarına göre dağılımları yer almaktadır. Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 55’inin kadın, % 45’inin erkek; % 70’inin evli, % 30’unun bekâr öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 50’sinin 1-10 yıl, % 32’sinin 11-20 yıl, % 18’inin 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu; % 30’unun köyde, % 23’ünün ilçede, % 47’sinin ilde çalıştığı görülmektedir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin % 75’inin sınıf öğretmenliğini isteyerek, % 25’inin istemeyerek seçtiği; % 92’sinin sınıf öğretmenliğinden memnun olduğu, % 8’inin sınıf öğretmenliğinden memnun olmadığı görülmektedir.

2.3.Veri Toplama Aracı

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerini belirlemek amacıyla Dökmen (1988) tarafından geliştirilen ve kişilerin günlük yaşamında empati kurma potansiyellerini ölçmeyi amaçlayan Empatik Eğilim Ölçeği (EEÖ) kullanılmıştır. Likert türü bir ölçek olarak hazırlanan ve 20 maddeden oluşan EEÖ'nün maddelerinin yarısına yakını, bireylerin evet deme eğilimlerini önlemek için negatif yazılmıştır. Likert türü bir ölçek olduğu için öğretmenler her bir maddenin yanındaki 1'den 5'e kadar olan sayılardan birisini işaretleyerek o maddedeki görüşe ne ölçüde katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin maddeleri okuduktan sonra işaretledikleri sayılar o maddeye ilişkin puanları oluşturmaktadır. Bu dereceleme; tamamen aykırı (1), oldukça aykırı (2), kararsızım (3), oldukça uygun (4), tamamen uygun (5) şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçekte yer alan 8 madde negatif yazıldığı için bu maddeler tersinden puanlandırılmıştır. Puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğu, düşük olması ise empatik eğilimin düşük olduğu anlamına gelmektedir (Dökmen, 1988). Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan 20'dir.

EEÖ, 70 kişilik üniversite grubuna üç haftalık ara ile iki defa uygulanmış ve her ikisinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon, testin tekrarı güvenilirlik katsayısı .82; tek ve çift maddelerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon .86 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışması kapsamında, 24 kişilik bir gruba EEÖ ve Edwards Kişisel Tercih Envanterinin "Duyguları Anlama Alt Ölçeği" uygulanmış, ölçek puanları arasındaki korelasyon .68 olarak bulunmuştur (Dökmen, 1988).

2.4.Verilerin Analizi

Ölçme araçları, uygulama izninin alınmasından sonra sınıf öğretmenlerine uygulanmak üzere ilköğretim okullarına araştırmacı tarafından getirilmiş ve okul yönetimine teslim edilmiştir. Uygulamadan sonra araştırmacı veri toplama araçlarını okul yönetiminden teslim almıştır. Dağıtılan toplam 350 veri toplama aracından 343 tanesi geri dönmüştür. Veri toplama araçlarından 36'sı gerek boş bırakıldığından gerekse amaca uygun olarak doldurulmadığı belirlendiğinden değerlendirme dışında tutulmuştur. Sonuç olarak 307 veri toplama aracı değerlendirilmeye alınmıştır.

Verilerin analizine başlanmadan önce, veri toplama araçları tek tek kontrol edilerek sıralanmış, veri toplama araçları yoluyla elde edilen veriler tanımlanmış ve SPSS programına yüklenmiştir. Bu veriler araştırmanın alt problemlerine göre analiz edilmiştir. Normallik varsayımı karşılandığı için parametrik testler uygulanmıştır. Öncelikle elde edilen verilere

hangi testlerin uygulanacağını belirlemek amacıyla normallik varsayımına bakılmıştır. Normallik varsayımı karşılandığı için parametrik testler uygulanmıştır.

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin cinsiyet, medeni durum, mesleği isteyerek seçip seçmeme, mesleklerinden memnun olup olmama durumuna göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için t testi yapılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin mesleki kıdem, çalıştıkları yerleşim yerine göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Aritmetik ortalamaların belirlenmesinde puan aralığı 1.00-1.79 tamamen aykırı, 1.80-2.59 oldukça aykırı, 2.60-3.39 kararsız, 3.40-4.19 oldukça uygun, 4.20-5.00 tamamen uygun olarak belirlenmiştir. Anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

3.Bulgular

Bu bölümde, araştırma ile elde edilen bulgular araştırmanın alt problemleri doğrultusunda ele alınmaktadır. Bu bağlamda; Empatik Eğilim Ölçeği'ne ilişkin betimsel veriler ortaya konulduktan sonra sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, medeni durum, kıdem, çalıştığı yerleşim yeri, mesleği isteyerek seçip seçmemesi ve mesleğinden memnun olup olmaması durumları ile ilgili olarak "empatik eğilim düzeyi" bakımından bir farklılaşma olup olmadığına ilişkin sorulara cevap aranmıştır.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin Empatik Eğilim Ölçeği'nden aldıkları puanların aritmetik ortalama ve standart sapmaları

	N	$\bar{x}$	ss
Empatik Eğilim Ölçeği	307	3.63	8.405

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Empatik Eğilim Ölçeği'nden aldıkları puanların aritmetik ortalamasının 3.63 olduğu görülmektedir. Bu ortalama sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin "oldukça uygun" düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre empatik eğilim düzeylerine ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Kadın	170	74.35	7.978	305	4.067	.000
Erkek	137	70.52	8.466			

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin cinsiyetlerine göre kadın öğretmenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir

($t_{(305)} = 4.067$; $p < 0.05$). Kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeyi puanının ($\bar{x} = 74.35$), erkek öğretmenlerin empatik eğilim düzeyi puanının ise ($\bar{x} = 70.52$) olduğu görülmektedir. Bu sonuç, kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarına göre empatik eğilim düzeylerine ilişkin t testi sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Evli	215	72.15	8.019	305	-1.549	.122
Bekâr	92	73.77	9.190			

Tablo 4'te evli sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyi puanlarının ($\bar{x} = 72.15$); bekâr sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyi puanlarının ($\bar{x} = 73.77$) olduğu görülmektedir. Bekâr öğretmenlere ait empatik eğilim düzeyi puanları evli öğretmenlere ait empatik eğilim düzeyi puanlarından yüksek olmasına rağmen anlamlı bir farklılığa ($t_{(305)} = -1.549$; $p > 0.05$) yol açmamıştır. Evli öğretmenlerin anne/baba olma durumları göz önüne alındığında empatik eğilim düzeylerinin bekâr öğretmenlere göre daha yüksek olması beklenebilir. Araştırma sonucu bu beklentiye karşılamaktan uzaktır.

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre empatik eğilim düzeylerine ilişkin ANOVA sonuçları

Kıdem	N	$\bar{x}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kar. Ort.	F	p
1-10 yıl	153	73.16	8.792	Gruplar	84.682	2	42.341		
11-20 yıl	100	72.07	8.304	Arası					
21 ve üzeri	54	72.20	7.469	Gruplar İçi	21532.184	304	70.830	.598	.551
Toplam	307	72.64	8.405	Toplam	21616.866	306			

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile kıdemleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($F_{(2-304)} = 0.598$; $p > 0.05$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden elde edilen bulgulara göre, 1-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyi puanının ($\bar{x} = 73.16$); 11-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyi puanının ($\bar{x} = 72.07$); 21 ve üzeri mesleki kıdeme sahip sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyi puanının ise ($\bar{x} = 72.20$) olduğu görülmektedir. Tablo 5 incelendiğinde en yüksek empatik eğilim puanına 1-10 yıl arası kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerin olduğu görülmektedir. 21 ve üzeri kıdeme sahip

öğretmenlerle 11–20 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin empatik eğilim puan ortalamalarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerleşim yerine göre empatik eğilim düzeylerine ilişkin ANOVA testi sonuçları

Yerleşim Yeri	N	$\bar{x}$	ss	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kar. Ort.	F	p
Köy	91	72.58	8.184	Gruplar Arası	1.526	2	.763		
İlçe	72	72.76	9.027						
İl	144	72.61	8.279	Gruplar İçi	21615.340	304	71.103	.011	.989
Toplam	307	72.64	8.405	Toplam	21616.866	306			

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerleşim yerine ile empatik eğilimleri arasında anlamlı farklılık ($F_{(2-304)}=0.011$; $p>0.05$) bulunamamıştır. Tablo 6'da köyde çalışan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanlarının ($\bar{x}=72.58$), ilçede çalışan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanlarının ($\bar{x}=72.76$), ilde çalışan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim puanlarının ($\bar{x}=72.61$) olduğu görülmektedir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin çalıştıkları yerleşim yerine göre değişmediğini göstermektedir.

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin mesleği isteyerek seçip seçmemesine göre empatik eğilim düzeyleri ilişkin t testi sonuçları

Mesleği İsteyerek Seçme	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Evet	229	72.85	8.382	305	.745	.457
Hayır	78	72.03	8.497			

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeyleri mesleği isteyerek seçip seçmemesine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır ($t_{(305)}=0.745$; $p>0.05$). Tablo 7'de sınıf öğretmenlerinin mesleği isteyerek seçenlerinin empatik eğilim puanının ($\bar{x}=72.85$), mesleği isteyerek seçmeyenlerinin empatik eğilim puanının ($\bar{x}=72.03$) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin mesleği isteyerek seçmesinin empatik eğilimlerine pozitif yönde etki edeceği düşünülürken böyle bir sonuçla karşılaşılması öğretmenlerin, öğretmen olduktan sonra mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleriyle ilgili olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Sınıf öğretmenlerinin mesleğinden memnun olup olmamasına göre empatik eğilim düzeylerine ilişkin t testi sonuçları

Mesleğinden Memnun Olmak	N	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Evet	282	72.77	8.424	305	.942	.347
Hayır	25	71.12	8.197			

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile mesleğinden memnun olup olmama durumları arasında anlamlı bir farklılık ($t_{(305)}=0.942$; $p>0.05$) bulunamamıştır. Tablo 8’de sınıf öğretmenlerinin mesleğinden memnun olanlarının empatik eğilim puanlarının ($\bar{x}=72.77$), mesleğinden memnun olmayanlarının empatik eğilim puanlarının ($\bar{x}=71.12$) olduğu görülmektedir. Bu durum, sınıf öğretmenliğinden memnun olmanın empatik eğilim düzeyine etki etmediği anlamına gelmektedir.

4.Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin Empatik Eğilim Ölçeği’nden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 3.63’tür. Bu ortalama sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin “oldukça uygun” düzeyinde olduğunu göstermektedir. Pala da (2008) öğretmen adaylarının empati kurma düzeylerini 3.5 (oldukça uygun) olarak bulmuştur. Araştırma sonucunda kadın öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri erkek öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Sınıf öğretmenlerinin medeni durumlarının, mesleki kıdemlerinin, çalıştıkları yerleşim yerinin, mesleği isteyerek seçip seçmemelerinin, mesleklerinden memnun olup olmamalarının empatik eğilim düzeyleri bakımından bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre, kadın öğretmenlerin empatik eğilimleri, erkek öğretmenlerin empatik eğilimlerinden yüksek bulunmuştur. Durak ve Vurgun’un (2006), Seymen’in (2007), Rehber’in (2007) araştırma sonuçları bu bulguyu destekler niteliktedir. Adı geçen araştırmacılar kadınların empatik eğilim düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bu durum cinsiyet açısından kadınların erkeklere göre daha duygusal olmalarıyla ilişkili olduğu yönünde değerlendirilmiştir. Buna karşın kadınlarla erkekler arasında empatik eğilim düzeyi bakımından bir farklılık olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Nitekim, Yılmaz ve Akyel (2008), Genç ve Kalafat (2008) yaptıkları çalışmalarda empatik eğilim düzeyi bakımından cinsiyete göre bir farklılığa rastlamamışlardır.

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri, medeni durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç Çelik’in (2008) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin medeni durumlarına göre farklılaşmadığı yönündeki bulgusuyla örtüşmektedir. Evliliğin, eşlerin birbirlerini karşılıklı olarak daha kolay anlamasına katkı sağlayacağı, dolayısıyla empatik eğilim düzeyini yükselteceği düşünülürken bunu destekleyen bir sonuçla karşılaşılması düşündürücü bulunmuştur.

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile kıdemleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç; Barut'un (2004) ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerinin hizmet yılına göre farklılaşmaması yönündeki bulgusuyla örtüşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerleşim yerine göre empatik eğilim düzeyleri farklılaşmamaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri mesleği isteyerek seçip seçmemesine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu durum Çelik'in (2008) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin mesleği isteyerek seçip seçmemesine göre farklılaştığı yönündeki bulgusuyla benzeşmemektedir. Öğretmenlik mesleğinin empati kurmayı gerektiren bir meslek olması, mesleği isteyerek seçmenin insan için büyük önem taşıması empatik eğilim düzeyinin mesleği isteyerek seçenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmasını gerektirmektedir. Sınıf öğretmenleri ile ilgili böyle bir sonucun ortaya çıkmaması tartışmaya açık bir durum olmakla birlikte, sınıf öğretmenlerin, öğretmen olduktan sonra mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmeleriyle açıklanabileceği düşünülmüştür.

Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilimleri ile mesleğinden memnun olup olmama durumları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu sonuç Çelik'in (2008) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin mesleği seven öğretmenler lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığı yönündeki bulgusuyla benzeşmemektedir. Adı geçen araştırmada mesleğini seven öğretmenlerin empatik eğilim puanlarının, mesleğini sevmeyen öğretmenlere oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuç, bu araştırmanın bulgusuyla farklılık arz etmektedir. Kılıç'a (2009) göre mesleğini seven öğretmen, sınıfta öğrenciler tarafından da sevilmektedir. Öğrencilerin sevdiği öğretmen, okulu ve sınıfı öğrencilerine hoşlanacakları yer haline getirmektedir. Öğretmenini seven çocuk okula ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmektedir. Bu durum dikkate alınarak sınıf öğretmenliğine çocukları ve mesleği seven insanların tercih etmesi teşvik edilmelidir. Bu bulgular ışığında şu önerilere yer verilebilir:

1. Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerini yükseltecek önlemlerin alınması sağlanmalıdır.
2. Sınıf öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının mesleği sevmeleri için öğrencileri tanımalarına olanak sağlayacak ders içi ve ders dışı etkinliklere yer verilmelidir.
3. Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerini artırmak amacıyla empati konusunda seminerler ve hizmet içi eğitimler verilmelidir ve sınıf öğretmenlerinin katılmaları sağlanmalıdır.

4. İlköğretimde görev yapan farklı branşlardaki öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri tespit edilerek karşılaştırılabilir.

Kaynaklar

- Aydın, A. R. (2009). Öğretmen öğrenci ilişkilerinde empati ve öğretmenlerin rol modelliği üzerine, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 9(4), 75-84.
- Barut, Y. (2004). Ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin empatik eğilim düzeyleri ile çatışma eğilimi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 6-9 Temmuz, Malatya.
- Çelik, E. (2008). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin empatik eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Dilekmen, M. (1999). Grupla psikolojik danışmanın öğretmen adaylarının demokratik tutum ve empatik beceri düzeylerine etkisi, Basılmamış Doktora Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin yeni bir modele dayanılarak ölçülmesi ve psikodrama ile geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21, 155-190.
- Durak, F. ve Vurgun, N. (2006). Takım sporları açısından empati ve takım birlikteliği ilişkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 73-77.
- Duru, E. (2002). Öğretmen adaylarında empatik eğilim düzeyinin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 21-35.
- Ercoskun, M. H. (2005). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin empatik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelemesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Erzurum.
- Genç, S. Z. ve Kalafat, T. (2008). Öğretmen adaylarının demokratik tutumları ile empatik becerilerinin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 211-222.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: 3 A Araştırma Danışmanlık Limited.
- Kılıç, D. (2009). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2006). *İlköğretimde Rehberlik*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Korkmaz, J. (2008). Alan dışından sınıf öğretmeni olarak atanan öğretmenlerin durumu ve sınıf öğretmenliği mezunlarıyla karşılaştırılması. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.
- Murat, M., Özgan, H. ve Arslantaş, H. İ. (2005). Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarının empatik tutumlarına ilişkin alguları ile ders başarıları arasındaki ilişki. *Milli Eğitim Dergisi*, 168.
- Pala, A. (2008). Öğretmen adaylarının empati kurma düzeyleri üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 13-23.
- Rehber, E. (2007). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.
- Seymen, S. (2007). KKTC Gazimağusa devlet hastanesinde çalışan yüksek hemşire ve hemşirelerin empatik eğilimleri ile yatan hastaların hemşirelere karşı duydukları

Akbulut, E., Sağlam, H. İ. (2010). Sınıf öğretmenlerinin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* [Bağlantıda]. 7:2. Erişim: <http://www.InsanBilimleri.com>

---

memnuniyet düzeyleri. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, *KKTC Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kuzey Kıbrıs.

Tatar, M. (2004). Etkili öğretmen. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11), 1–12.

Yılmaz, İ. ve Akyel, Y. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 27–33.

Ek 1:

Extended Abstract

Introduction

When the teaching as a profession compared with other professions, it needs improved emphatic feelings much more than other jobs. Because the most important role of the teachers is to enter the students' personal world with empathy and to make a safe class atmosphere. Only in this atmosphere student's active attendance which will bring his/her success and positive attitude for learning can be expected. When students realise that their feelings are being cared by their teacher they would be happy. If not they would think that their teacher don't care about them. Teachers emphatic behaviours will be model for students, which will let them to learn this communication method and also it will help them to have healthy psychology because of knowing to be understood and cared (Dilekmen, 1999).

Emphatic behaviours not only effects communication between teachers and students, it also effects the teachers communication with other teachers and with people around them. More qualified social relations will have positive effects on teachers' performance and also will be beneficial for the schools to be able to success in their duty as an educational institute (Duru, 2002). It is very important to know the emphatic behaviors level of teachers which are the students' fathers and mothers in schools. For this reason class teachers emphatic behaviours on some varieties is this research's main purpose. And also to understand does emphatic behaviours changes depends on teacher's gender, status, working place, preferability of being a teacher and being happy with their job are the research' goals.

Method

This research made with *comperative relational research scan model*. Comperative relational research scan model is a research method that aims to show the situation without any changes. The main goal in these models to show the situation as it is. In the comperative relational research scan model there must be at least two groups and one group would change, the other would stay same then the changes would be compared with the one which stayed same (Karasar, 1994). With this comparison type relational quality screening study, it is aimed to examine levels of class teachers emphatic behaviour in terms of different variables.

Results

The arithmetic average of teachers that attended to research is 3.63 on the emphatic behaviour scale. That shows that class teacher's emphatic reliabilities are fair enough. Pala (2008) has also found the teacher candidate's empathy level should be 3.5 to be fair enough. At the research female teacher's emphatic reliability level has been found higher than male teachers. Also it is found that teachers' marital statuses, work statuses, working area, preferability of being a teacher and being happy with their job does not make changes on emphatic behaviour level.

In the research female teacher's emphatic behaviour level has been found higher than male teacher's emphatic behaviour level. Durak and Vurgun's (2006) , Seymen's (2007), Rehber's (2007) research results also support that result. The researchers that named above found that female teachers' emphatic behaviour is higher than male teachers'. Women's emotional character is the reason of this result. But there has been researchs that show that there is no difference between male and female teacher's emphatic behaviour. Thus, Yılmaz and Akyel (2008) found that there is no difference between male and female emphatic behaviour in their research.

There is no significant differences depending on teachers marital statuses. Çelik's (2008) report on preschool teachers' emphatic behaviour depending on their marital status supports that result. It is highly assumed that marriage helps the couples to understand each other and improves their empathy. But there is no supporting result of this assumption.

Significant differences haven't been found on teachers emphatic behaviours based on their working statuses. This result also supported the Barut's (2004) research made with the middle school teacher that shows teachers emphatic behaviour does not change depending on their working year. It also does not change depending on their working place.

It also shows that it doesn't make significant changes based on teacher's preferable choice of being a teacher. Çelik's research (2008) on preschool teachers based on preferable choice of being a teacher does not support this result. Teaching is a work that needs to have emphatic behaviour, to do a job that is preferable is very important for people, as a result to do a job that is preferable would be a reasonable factor on being emphatic. It is interesting that this result doesn't agree with it. However, it can be explained by that the teachers changes their mind or it makes positive influence on teacher after starting the job.

There is no significant difference on emphatic behaviour on teachers being happy on their job. Çelik's research on preschool teacher's emphatic behaviour based on their liking of

their job does not support this result. Above research shows that the teachers that like their jobs have higher score on emphatic behaviour scale than the teachers does not like their jobs. This result differs from this research's result. According to the Kılıç (2009) the teacher that likes his/her job is also a lovable teacher in class too. The teacher that being loved by students makes the school and lessons lovable for the students. To consider this the person that loves kids and loves this job should be encourage to be a teacher.

Suggestions

1. The steps has to be taken to improve the emphatic behaviour level.
2. The students who study teaching has to have in-class, out-class activities to love their job and to meet the students
3. The seminars and in service trainings has to be given to the class teachers to increase their emphatic behaviour level.
4. The level of emphatic behaviour of the elementary school teachers on difference brances can be determined and can be compared with eachother.